

Технології STEM-освіти відіграють важливу роль у проведенні як звичайних, так й інтегрованих уроків. У ході проведення таких уроків збільшується кількість учнів, які усвідомлено опановують навчальний матеріал. Інтегрований підхід при сучасному викладанні біології й екології дозволить підвищити якість окремих компонентів навчального процесу та сприятиме формуванню в учнів основних життєвих компетентностей та практичному застосуванню знань, формуванню цілісної наукової картини світу.

Отже, використання технологій STEM-освіти на уроках біології й екології забезпечує максимальну ефективність, створюючи умови для формування природничих та екологічних компетентностей, наукової картини світу, удосконалення дослідницьких умінь і формування інноваційного мислення, яке є основою інтелектуального зростання дитини та формування її творчої особистості.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#>
2. Балик Н.Р. Підходи та особливості сучасної STEM-освіти / Н. Р. Балик, Г. П. Шмигер // Фізико-математична освіта: науковий журнал. – 2017. – Випуск 2 (12). – С. 26–30.
3. Безіна О. В., Казакова Л. Л. Використання елементів STEM-технологій на уроках природничо-математичного циклу. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/58197/
4. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 9–10 листопада 2017 року, м. Київ. – К.: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. – 160 с.

ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ ЯК ОСНОВА ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ ОСВІТИ

*Лагай О. В., Міщенко Н. В., Пивовар Н. М.
Полтава, Україна*

Нові виклики часу породжують необхідність якісно іншої системи освіти, глобальною тенденцією якої є справжній людиноцентризм і реальна демократизація.

Для будь-якої людини «кращим із світів» є той, де вона хоче і може жити, підтримуючи свою ідентичність. Це – світоглядна позиція людиноцентризму, яка і є гуманізмом сьогодення. Ідеологія виживання повинна виходити не з універсального еволюціонізму і прогресизму, які зводять сутність людини до якоїсь абстрактної точки, а з установки на коеволюцію (спільність) усіх її форм. Людина ж розглядається в її цілісності як унікальність, «мікрокосм» усієї реальності. Метою суспільної діяльності повинно стати буття, а не становлення (очікування).

Людина завжди перебуває в епіцентрі боротьби між Буттям і Небуттям, між Добром і Злом. Ця боротьба розгортається в душі людини, в її житті. Але людина уособлює надію, віру в перемогу добра. Збереження Буття починається з

уряткування душі та духовності людини. В цьому й полягає сенс людиновимірної політики і соціально орієнтованої економіки, чіткого вектору руху, що забезпечить успіх реалізації найсміливіших українських проєктів. Розвиток і втілення в практику життя філософії людиноцентризму є однією з головних умов формування і становлення нової української демократії.

Сучасний розвиток новітнього морального творення варто пов'язувати зі зміцненням гуманітарної сфери суспільства, яка містить у собі три взаємозалежних компоненти – культурний, освітній, релігійний. Адже кожен із них націлений на забезпечення духовного вдосконалення людини, а опанування ними в їхній органічній єдності є запорукою становлення морально зрілої, всебічно розвинутої особистості (В. Кремінь) [5], іншими словами, є показником духовності особистості. Найважливішим показником, основою духовності, зазначають автори монографії «Духовне оновлення суспільства», є ступінь засвоєння особистістю етичних і естетичних цінностей. Духовність – синтетичне поняття, зазначають вчені, що включає високі моральні принципи, справжню інтелігентність, душевну щирість, готовність до співчуття, милосердя, чуттєве сприйняття краси [3]. Духовність породжує шляхетність, допомагає кожній людині стати людиною, а нації – нацією.

Об'єктивне підґрунтя цього новітнього морального творення визначає передусім гуманітарна політика держави як сукупність заходів, спрямованих на підтримку та інтенсифікацію гуманітарного розвитку суспільства згідно з визначеними пріоритетами та загальнонаціональними інтересами, суб'єктивні визначаються самою людиною, її внутрішнім світом.

Провести межу між індивідуальним і соціальним характером моральних вимог неможливо, оскільки в них органічно переплітаються елементи того й того. І тут головну роль відіграють такі індивідуалізовані моральні категорії, як совість, обов'язок, відповідальність, що спрямовують поведінку людини в моральне русло, формують моральну зрілість, соціальну орієнтованість особистісних цінностей [2].

Хоча перелічені вище якості – продукти внутрішнього, духовного світу людини, не викликає сумнів, що їхнє формування та розвиток відбувається під впливом навколишньої дійсності, включаючи й інструменти гуманітарної політики. Саме тому гуманітарна політика держави має бути націлена на максимальне пом'якшення негативних наслідків трансформаційних процесів для населення і створення передумов для формування у громадян активно-оптимістичної життєвої позиції за допомогою створення ефективного законодавства, дієвої економічної та соціальної політики, еволюційне введення гуманітарних сфер у нові економічні умови функціонування. Оскільки впевненість у правильному шляху, яким іде країна, створює додаткові умови для позитивного світосприйняття та надає можливість людині більш активно шукати шляхи для поліпшення власної долі [1].

У розвитку об'єктивних і суб'єктивних підвалин новітнього морального творення на перший план виходить гуманістично-творча місія освіти. Оскільки головною метою останньої є всебічний розвиток людини як особистості, як найвищої цінності, її розумових і фізичних здібностей, моральних якостей. Освіта має відігравати важливу роль у формуванні громадян, здатних до збагачення інтелектуальної та матеріальної скарбниці народу, ефективної

розбудови держави, забезпечення достойного місця кожного в нашому суспільстві. Передусім на заклади освіти за сучасних умов покладається завдання виховання у молоді патріотизму, високих гуманістичних якостей, людяності, норм цивілізованого співжиття і злагоди.

Враховуючи потребу духовного відродження України та зміцнення моральності у суспільстві, освітні заклади всіх рівнів покликані забезпечити наповнення всіх ланок навчально-виховного процесу змістом, який би допомагав педагогам виховувати найкращі духовні якості, чесні і сильні характери, формувати сумління і громадянські чесноти: працьовитість, самопожертву, пошану до старших і спонукав би дітей бути нині і в подальшому корисними своєму народові. Як усі життєві дороги мають вести до Храму, так і всі освітні напрями мають готувати людину до виконання нею свого вищого призначення [7], зазначає О. Ткаченко.

Ідею про гуманітарно-творчу та духовну місію сучасної освіти в контексті українського державотворення послідовно розвиває В. Кремень у своїх працях, присвячених людиноцентризму [4; 5]. На перше місце висуваються не знання та освіта як такі – вони розглядаються лише як шлях до розвитку людяності і духовності, а вихователь – як єдине джерело розвитку духовних засад дитини.

Основними принципами гуманітарного розвитку України, (за М. Жулинським) є:

- людиноцентризм як система поглядів, яка визначає цінність людини та її можливості в якості критерію оцінки ефективності держави та зрілості суспільних інститутів, визнає невід’ємне право кожної людини на вільний розвиток особистості та реалізацію всіх її здібностей;

- забезпечення реальності прав і свобод людини і громадянина, в тому числі тендерної рівності, встановлення гарантій рівності громадян перед законом, відповідальності посадових і службових осіб за їх порушення;

- встановлення рівних можливостей для гармонійного розвитку людини, забезпечення справедливості, гарантування належної якості життя незалежно від статі, віросповідання, етнічної належності, регіону проживання;

- надання можливостей для підвищення соціального статусу особистості, в тому числі шляхом вдосконалення її освітнього рівня та професійно-кваліфікаційних характеристик;

- розширення простору свободи, утвердження людської гідності, розкриття комунікативного потенціалу української культури як триєдиний спосіб формування національної ідентичності та соціалізації людини;

- розвиток та якнайповніше використання культурних надбань нації в багатогранності зв’язків з іншими національними культурами, відкритість для міжкультурної взаємодії з метою забезпечення належного місця України в європейському і глобальному гуманітарному просторі;

- взаємодія між державою та громадянським суспільством, бізнесом та владою з метою створення необхідних соціально-економічних умов для підвищення якості життя населення, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, захисту її прав і свобод.

Перехід до нового «людиноцентриського» (за визначенням В. Кременя) та ціннісно-орієнтовного суспільства можливий лише за умов і переосмислення базових засад та орієнтирів побудови, функціонування і розвитку освітньої

системи: «людиноцентризм філософії як умови розвитку національної духовності знаходить своє логічне продовження в освіті» [6, с. 499].

Сьогодні вона тільки тоді виконуватиме своє покликання, коли сенсом її розвитку, центром всіх інновацій і стратегій стає людина.

Людиноцентризм та ціннісна орієнтація освіти є відповіддю на такі тенденції суспільного розвитку як «тріумф особистості та демократизації».

Людиноцентриський підхід в педагогічному менеджменті – це перш за все вдосконалення людських відносин в керованому колективі, залучення його членів до управління, надання їм допомоги у вирішенні педагогічних проблем, підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел:

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України / За ред. В.Г. Кременя. – К., 2009.
2. Борова Т.А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія / Т.А. Борова – Харків : 2011. – 382 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1977.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 447 с.
5. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму як теоретична складова національної ідеї / В.Г. Кремень // Дзеркало тижня. – 2005. – № 31. – С. 17.
6. Кремень В.Г. Філософія управління / В.Г. Кремень, С.М. Пазиніч, О.С. Пономарьов. – Харків : НТУ «ХП», 2008. – 524 с.
7. Ткаченко О. Духовне відродження освіти і вище призначення людини / О. Ткаченко // Соціальна психологія. – 2008. – №2 (28). – С. 141–149.

ВИКОРИСТАННЯ БІОІНДИКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ

*Лимар Н. О.
Полтава, Україна*

Сучасна екологічна освіта є системною складовою Національної системи освіти, яка функціонує на підставі чинного законодавства про освіту та Національної стратегії розвитку освіти України. Основною характерною особливістю сучасної екологічної освіти є її спрямованість на досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, розв'язання екологічних проблем та сталий розвиток суспільства.

Сучасна екологічна освіта – це безперервний комплекс процесів формування екологічного світогляду, екологічної свідомості та культури усіх верств населення, соціальних груп і суспільства загалом [3]. І найчастіше саме під час шкільного навчання у дітей формуються чіткі екологічні знання, які впливають на їх екологічний світогляд та майбутню екологічну культуру.